

1

Dysterhed, vemod og bundløs apati er det finske folks allermægtigste fjende. Tungsindet svæver over dette ulykkelige folkeslag, i tusindvis af år har det underlagt alle finner sin magt og gjort folkesjælen dyster og alvorlig. Lidelsen har så fast et tag i finnerne, at mange i deres nød ser døden som den eneste udvej. Et sort sind er en værre fjende end Sovjetunionen.

Finnerne er dog også et krigerfolk. Man giver ikke op. Gang på gang rejser man sig til oprør mod tyrannen.

Sankthans, midsommerfesten for lys og glæde, er for finnerne som et gigantisk slag, hvor man med fælles indsats og kraftanstrengelser forsøger at få bugt med det gnavende tungsind. Hele folket mobiliserer sig på sankthansaften: Ikke kun kampklare mænd, men også kvinder, børn og gamlinger styrter til fronten. Ved Finlands tusind søer tændes kolossale, hedske bål for at sende dysterheden på flugt. Blåhvide krigsflag hejses op i flagstængerne. Fem millioner finske krigere fodrer sig inden slaget med fedtede pølser og grillede spareribs. Ufortrødent hældes små opstrammere ned, som kan indgyde mod, og tropperne marcherer i takt til harmonikaen ud for at tage mål af nedtryktheden, hvis magt man bryder i en utrættelig kamp, der varer natten igennem.

I nærkampens tumult finder kønnene hinanden, kvinder bliver i omstændigheder. Mænd krydser vandet i angrebsfartøj og drukner i søer og bugter. I titusindvis af folk dratter om mellem ellene eller i en brændenældebusk. Man kan blive vidne til mange heltmodige gerninger og megen selvopofrende tapperhed. Glæden og lykken sejrer, tungsindet jages på flugt, folket nyder i det mindste én dag om året deres frihed, når den dystre undertrykker er blevet nedkæmpet med magt.

Det blev sankthansmorgen i Häme ved Humlesøen. Man kunne stadig ane en let lugt af røg efter nattens slag: Dagen før havde det været sankthansaften, og der var blevet brændt bål af ved alle strandbredder. Svalen fløj med åbent næb hen over søens vandspejl for at fange insekter ved vandoverfladen. Vejret var stille og klart, folk sov. Kun fuglene orkede at synge.

En enlig mand sad på trappen til sit sommerhus med en uåbnet flaske øl i hånden. Det var direktør Onni Rellonen, en mand på snart 50 år, med områdets mest sørgmodige udtryk i ansigtet. Han hørte ikke til det natlige slags vindere. Han var hårdt såret, og der var intet felthospital, hvor hans knuste hjerte kunne få førstehjælp.

Rellonen var en slank mand af gennemsnitshøjde, hans ører var ret store, næsen lang og rød på spidsen. Han var klædt i en kortærmet sommerbluse og fløjlsbukser.

Man kunne se på ham, at han nok engang havde ligget inde med eksplosive kræfter – engang, men ikke længere. Han var træt, overvundet, ramt af livet. Furerne i hans ansigt og det efterhånden sparsomme hår på hans hoved var bevægende tegn på det nederlag, han havde lidt i kampen mod livets hårde og forgængelige natur.

Onni Rellonens mave havde døjet med mavesyreangreb i årevis, og i sine tarmes krinkelkroge var han ved at udvikle katar. Leddene var i orden, muskulaturen ligeså, hvis man ikke medregnede den tiltagende slaphed. Derimod var Onni

Rellonens hjerte fuldt af fedt og slog tungt, nu om dage var det en belastning for kroppen, en hæmsko frem for det organ, der opretholdt livet. Man kunne frygte, at hans hjerte ville gå i stå, lamme kroppen og dermed efterlade sin vært uden nok livseliksir, at det ville jage ham i døden. Selv om organet var overanstrengt, ville det være en kedelig belønning for en mand, der havde sat lid til sit hjerte, siden han var foster. Hvis hjertet hvilede i blot 100 slag, holdt en pause, ville alt være forbi. Så ville Onni Rellonens hidtidige milliarder af hjerteslag ikke betyde noget som helst. Sådan er døden. Tusindvis af finske mænd møder den årligt. Ingen vender tilbage for at fortælle, hvordan det til syvende og sidst føles at dø.

Om foråret var Onni Rellonen gået i gang med at male ydervæggene på sit nedslidte hus, men han var ikke blevet færdig. Malerbøtten stod ved siden af stenfundamentet, penslen var tørret fast i låget.

Onni Rellonen var forretningsmand, engang blev han kaldt direktør. Bag sig havde han mange driftige år, en hidsig opstart, han var hurtigt steget i graderne inden for småindustrien, havde haft en mængde underordnede, haft livet fuldt af bogholderi, penge og forretningsaktiviteter. Han havde fungeret som entreprenør, i tresserne endda som mindre fabriksejer inden for tyndpladeindustrien. Men ugunstige forhold og grådige konkurrenter havde fået Rellonen Blik og Plader A/S til at gå konkurs. Og ikke nok med det. Man havde ham også mistænkt for lovbrud. Sidst havde direktør Rellonen været ejer af et møntvaskeri. Det var heller ikke indbringende: Alle finske familier havde egen vaskemaskine, og de, der ikke havde, interesserede sig ikke for tøjvask. De store hoteller og Sverigesbådene gav ikke Rellonens vaskeri nogen opgaver, de landsdækkende vaskerikæder tog som oftest ordrene for næsen af ham. De ordrer blev lavet som underhåndsaftaler. Den seneste konkurs havde ramt ham om foråret. Siden da havde Onni Rellonen lidt af svær depression.

Børnene var voksne, ægteskabet var ved at gå i spåner. Skulle han en sjælden gang føle sig inspireret til at lægge planer for en lysere fremtid og komme for skade at forelægge idéerne for sin kone, orkede hun ikke at støtte ham, heller ikke hun.

– Mhmm.

Det var, hvad hun havde af kommentar, og det lammede ham. Kommentaren var ikke forbeholden, men opfordrede ham heller ikke til handling, den kunne ikke bruges til noget som helst. Alt var håbløst, livet som sådan og forretningslivet især.

Direktør Onni Rellonen havde haft selvmordstanker siden i vinters. Det var ikke første gang. Han var før løbet tør for livslyst. Nedtryktheden havde lavet hans ellers sunde aggression om til selvdestruktive tanker. Han ville have endt sine dage allerede om foråret, da vaskeriet gik konkurs, men heller ikke det kunne han rigtigt tage sig sammen til.

Nu var det sankthansdag. Hans kone var inde i byen, hun havde sagt, at hun ikke ville ødelægge sankthans ved at tilbringe den på landet med en dyster mand. En enlig sankthansaften uden bål, uden selskab, uden fremtid. Det var ikke noget, der gjorde en forpint stakkel glad.

Onni Rellonen satte ølflasken på trappen og gik ind i huset, gravede i kommodeskuffen i soveværelset efter sin revolver, ladede den og lod våbnet glide ned i lommen på sine fløjlsbukser.

Mon ikke det går? tænkte han sørgmodigt, men beslutsomt.

For første gang i lang tid følte han igen, at han foretog sig noget, satte lidt skub i tingene. Det var på tide at sætte punktum for denne meningsløse, stille eksistens. Et stort punktum for hele livet, et bragende udråbstegn!

Direktør Onni Rellonen vandrede ud i sommerlandskabet. Han gik akkompagneret af fuglesang ned ad de grusbelagte sommerhusveje, forbi nabohuset og markerne, så forbi loen, stalden og stuehuset. Bag det lille stykke skov kom der endnu

en mark. Han huskede, at der var en gammel, forfalden lade i skovbrynet. Der kunne man skyde sig selv, det var et fredfyldt sted og passende omgivelser at ende sine dage i.

Skulle han have efterladt et afskedsbrev på bordet i sommerhuset? Hvad skulle han have skrevet? Farvel, kære børn, forsøg at klare jer, far har taget sin beslutning ...? Bebrejd mig ikke, kære kone?

Onni Rellonen forestillede sig sin kones reaktion, idet hun læste afskedsbrevet. Måske ville hun sige:

– Mhmm.

Hømarken duftede af frodigt efterslæt, bonden havde høstet grønfoder dagen før. Bønder arbejder også sankthansaften, det tvinger køerne dem til. Humlebieerne summede, svalerne kvidrede på taget af den gamle lade. Fra søen kunne man høre mågernes skrig. Onni Rellonen gik med iskoldt hjerte hen mod laden, en gammel, grå bygning, som der ikke længere var brug for til andet end til at ende sit liv i. Den nærmede sig, den lå alt for hurtigt foran ham, livet begyndte at holde op, før man skulle tro det.

Onni Rellonen kunne ikke træde direkte ind gennem ladens gabende dobbeltdøre. De ventede på ham som helvedes gab, der åbnede sig sort foran ham. Han gav sig uvilkårligt til at forlænge sit liv, besluttede at gå en runde om bygningen, som et såret dyr, der undersøger sit sidste hvilested. Han kiggede ind gennem sprækkerne mellem de rådne bjælker, det var forskrækkeligt. Men beslutningen var truffet, han måtte gå rundt om laden og derpå træde indenfor i dødens omfavelse, udløse våbnet. Et lille tryk på aftrækkeren: En sidste bevægelse, og saldoen ville være i nul, livets og dødens allersidste saldo. Det gøs i ham.

Men der var nogen i laden! Mellem bjælkerne kunne han se noget gråligt, høre en prusten. Et skovrensdyr? Et menneske? Onni Rellonens overanstrengte hjerte dunkede af glæde. Man kan vel ikke slå sig selv ihjel i en lade, hvor der er et dyr, eller

i bedste fald et menneske? Nej! Det ville ikke være klædeligt.

Det *var* et menneske, der var inde i laden, en stor mand klædt i militæruniform. Han var kravlet op på en bunke høstakke og var i gang med at binde et blå nylonreb fast om en tagbjælke. Snart sad rebet godt fast om bjælken.

Manden stod med siden til i forhold til selvmorderen Rellonen, der stod og spejdede ind mellem bjælkerne. Onni konstaterede, at manden var officer, der var gule striber på sømmene af hans militærbukser. Uniformsjakken stod åben, der var tre roser på kravespejlet. Oberst.

Direktør Rellonen forstod først ikke, hvad en oberst havde at gøre i en gammel lade sankthansmorgen. Hvorfor var han i gang med at knytte et nylonreb fast i en bjælke? Formålet skulle dog snart gå op for ham. Obersten gav sig til at lave en løkke i den anden ende af rebet. Rebet var glat, det er nylonreb jo, han havde svært ved at få knuden bundet. Obersten vrisede lavt, bandede måske endda. Hans ben dirrede på toppen af høstakkene, det kunne man se på buksebenene, de rystede. Officeren fik endelig noget, der mindede om en knude, ud af det og lod løkken glide om halsen. Han var barhovedet. En soldat udendørs uden uniformskasket tegner ikke godt. Vorherre bevares, officeren var jo ved at begå selvmord ... Du gode gud, hvor er verden dog lille, tænkte Onni Rellonen. Tænk, at to finske mænd samtidig finder frem til samme lade med samme forskrækkelige formål.

Direktør Rellonen stæsedede hen til døren og råbte til obersten:

– Så stop dog, min gode mand, hr. oberst, stop!

Obersten blev dødsens forskrækket. Han svajede, rebet om halsen strammedes, manden kæmpede et øjeblik for enden af linen, han var sikkert blevet hængt, hvis ikke Rellonen var kommet ham til hjælp. Han tog obersten i sin favn, løsnede rebet, klappede ham beroligende i ryggen. Den halv-hængte obersts ansigt var svedigt og blåligt, rebet havde nået

at stramme godt til. Onni Rellonen fjernede rebet om selvmorderens hals og sendte den ulykkelige hen at sidde på tærsklen til laden. Manden hev efter vejret og holdt sig om halsen, hvor der nu var kommet en rød stribe, han havde været tæt på at miste livet.

De sad i et minuts tid uden at sige noget. Så rejste obersten sig op, rakte hånden frem og præsenterede sig:

- Kemppainen, oberst Hermanni Kemppainen.
- Onni Rellonen, mig en glæde.

Obersten sagde, at han ikke var helt enig om det med glæden. Faktisk var det hele temmelig jammerligt. Han håbede, at hans redningsmand ikke ville fortælle nogen om det skete.

– Hvorfor skulle jeg det, den slags sker jo, forsikrede Onni Rellonen. – Faktisk var jeg selv ude i samme ærinde, tilføjede han og trak revolveren frem. Obersten stirrede længe på det ladte våben, inden han forstod. Han var ikke alene i verden.

2

En lille tilfældighed havde reddet to robuste mænds liv. Når et selvmord mislykkes, er det ikke nødvendigvis den sørgeligste ting i verden. Mennesket kan ikke lykkes med alting.

Både Onni Rellonen og Hermanni Kemppainen havde ved et tilfælde valgt samme lade som det sted, hvor de ville ende deres dage, og havde også fundet derhen samtidig. Dermed var de begge blevet forhindret i at tilintetgøre sig selv. De måtte opgive deres hensigter, hvilket de to mænd så i fællesskab besluttede at gøre. De røg en smøg, inhalerede for første gang i resten af deres liv. Så foreslog Rellonen, at de skulle gå tilbage til hans hus, eftersom ingen af dem umiddelbart virkede til at have noget bedre at tage sig til.

Rellonen fortalte obersten om sin egen plan og om den livssituation, der havde fået ham til at træffe denne forfærdende beslutning. Obersten lyttede deltagende. Derefter gjorde han rede for sin situation. Hans tilstand var heller ikke noget at råbe hurra for.

Kemppainen havde fungeret som brigadechef i Østfinland, men havde nu i et års tid været i en slags karantæne, havde stået til rådighed for stabshovedkvarteret som assistent for infanteriets inspektør. Der var ikke noget at lave, ingen brigade. Man anså generelt ikke Kemppainen for nogen kompetent officer, der var ikke brug for ham. Han var som en diplomat, der er blevet kaldt hjem fra udlandet, han fik lov at beholde sin

titel og løn, men ikke meget andet.

En soldat lader sig jo ikke slå ud af den slags, i en grad så han hænger sig selv. Problemet lå et andet sted: Kemppainens kone var død af kræft vinteren før. Det havde knækket manden, han kunne stadig ikke tro, at det var sandt. Intet fungerede længere. Hjemmet var tomt, de havde ingen børn, ikke engang en hund. Ensomheden var så ulidelig, at han slet ikke orkede at tænke på den. Nætterne var de værste, obersten havde ikke sovet ordentligt i flere måneder. Sprut hjalp heller ikke, druk fik jo ikke konen til at vågne fra de døde. Hans elskede kone ... det havde Kemppainen først forstået, efter hun var død.

Livet havde mistet al mening. Hvis der så bare havde været håb om krig eller oprør, men verdenssituationen havde i de seneste år bevæget sig i en mere rolig retning. Det var som sådan en god ting, men for en professionel soldat var det lig med arbejdsløshed. Og nutidens unge havde ikke fremdrift nok i sig til at gøre oprør mod den herskende orden. Nutidens unge finner gik til den samfundsmæssige kamp ved at spraye sjofelheder på væggene på banegården med spraymaling. Der var ikke brug for oberster til at lede eller slå ned på dens slags oprør.

Denne verden havde ikke brug for officerer, i hvert fald ikke oberster, der var gået i stå på karrierestigen. Respekten for soldater var styrtdykket i de seneste år. Militærnægterne blev forstående aet med hårene, hvorimod man også offentligt foragtede ældre soldater af den hårde skole. Hvis man gav en næsvis rekrut ordre til at krybe af sted, blev man mødt med en anklage om chikane. Og det på trods af at en soldat, der ikke indvilliger i at krybe i en krig, bliver dræbt af fjenden, og hans krop bliver trukket på en bære til massegraven. Det begriber menneskerettighedsfundamentalisterne bare ikke.

Oberst Kemppainen sagde, at jobbet som officer havde gjort ham frustreret. Soldater træner til krig hele deres liv: afholder

øvelser, arrangerer kampshow, går til skydning. Man lærer metoder til at slå ihjel, perfektionerer sine evner, bliver en farligere og farligere dræber.

– Hvis man sammenlignede mig med en videnskabsmand, der udførte forskningsarbejde, ville jeg mindst være professor i drabsvidenskab. Men man får aldrig mulighed for at afprøve sine færdigheder i praksis, når vi lever i dyb fred. Man kan sammenligne det med en billedkunstner, der hele sit liv studerer for at blive en bedre og bedre maler, laver den ene skitse efter den anden, udvikler sig til at være førende inden for sit felt, men aldrig får lov til at udstille et eneste af sine værker. En officer er som en topkunstner, som er blevet frataget retten til at sætte sin egen udstilling op.

Oberst Kemppainen fortalte, at han i går var kørt fra Helsinki for at fejre sankthans i Jyväskylä, hvor han kom fra. Sankthansaften var han blevet så deprimeret, at han var kørt ind på en sidevej her i Häme, var gået ind i en gammel hølade og dér havde ligget apatisk midt i de rådne høstakke hele natten. Han havde helt ind i laden kunnet høre lyden af folk, der festede nede ved strandbredden. Ud på morgenen var obersten gået ned til den nærliggende sø og havde taget et stykke reb, der sad fast på en badebro ved en hytte. Han var helt følelseskold vendt tilbage til den gamle lade.

På vejen havde han uventet mærket et ejendommeligt splat i højre tinding, som om der var sprunget en blodåre i hovedet på ham. Det havde følt sig befriende på en berusende måde. Skulle det virkelig træffe sig så heldigt, at han fik lov til stå midt i et sommerlandskab og dø en naturlig død, trods alt på sin vis ærefuldt? En blodprop i hjernen er en udmærket passende dødsårsag selv for en oberst, især i fredstid. Obersten havde mærket den dertilhørende svimmelhed og var sunket sammen på knæ på marken i håb om, at dødskrampene snart ville sætte ind.

Han havde strøget hånden hen over tindingen, blodåren

havde plettet hans hud, da den sprang. Han havde set på sin hånd. Fandens, det var jo ikke blod, men en hvid, stinkende masse. Først lidt efter var det gået op for obersten, at han ikke havde fået et slagtilfælde. Den skyldige var en måge, der lå og boltrede sig oppe på himlen.

Såret og skuffet havde obersten rejst sig igen, vasket ansigtet i en bæk og tungsindigt trukket sig tilbage til laden. Efter at have hvilet sig nogen tid var han kravlet op på høstakkene for at hænge sig. Det var heller ikke lykkedes, Rellonen kom og forstyrrede ham midt i det hele.

Mændene konstaterede, at de havde mistet smagen for selvmord for den dag. Dødsiveren havde lagt sig. At slå sig selv ihjel er så personlig en aktivitet, at den kræver fuldstændig ro. Nogle udlændinge kunne måske godt finde på at brænde sig ihjel på offentlige steder, rent demonstrativt eller af politiske eller religiøse årsager, men en finne har ikke brug for noget publikum til sit selvmord. Det var de enige om.

Mændene ankom til Onni Rellonens hus i ivrig samtale. Onni havde glemt at lukke yderdøren. Nogle gange forlader et menneske sin bolig så forpint af fortumlede følelser, at det efterlader sin ejendom sårbar over for tyve.

Værten bød sin gæst på madder og øl. Efter de havde spist, sagde Onni, at han ville tænde op i saunaen. Oberst Kempainen hentede vand fra søen, direktør Rellonen brænde i brændeskuret.

Midt på dagen var saunaen klar til brug. De brugte birkekvisten flittigt, det var, uden at der kunne sættes ord på det, som om der nu var særlig grund til det. Det gamle liv skulle prygles ud af huden og holdes på god afstand. Kroppen blev renset, uanset hvordan det nu stod til med sindet.

– Jeg tror ikke, jeg nogensinde i mit liv har haft en bedre tur i sauna, sagde obersten rosende.

På terrassen fortsatte de samtalen om dagens tema. De blev dus. Der blev afsløret ting, som ingen af dem før havde fortalt

nogen anden dødelig. De blev enige om, at et selvmordsforsøg knytter mennesket tættere til andre. Mændene fandt mange fremragende træk hos hinanden, træk som ingen af dem selv havde kunnet se. Det var, som om de havde været venner i en evighed. Indimellem var de nede at bade. Det var forfriskende, det føltes vidunderligt at leve.

Så man på verden, når man badede i selskab med en skæbnefælle, nede fra vandkanten, i sankthansdagens bølgende solskin, begyndte den at se helt tilforladelig ud. Var det nu nødvendigt at have helt så travlt med at komme væk herfra?

Senere på aftenen sad de foran ildstedet og fik sig en cognac. Obersten havde hentet både flaske og bil ovre bag marken. Bilen var startet, som om dens ejer slet ikke havde forladt den for at gå i døden.

Obersten hævdede sit glas og sagde:

– Onni, det var nu alligevel en god ting, at du forvildede dig ind i den lade midt i ... det hele.

– Ja ... vi er i live. Og var jeg kommet for sent eller havde valgt en anden lade, så ville vi begge være lig nu. Du ville hænge ned fra bjælken, og mit hoved ville være en gang mos.

Obersten så på direktør Rellonens hoved.

– Du ville være blevet et grimt lig, sagde han eftertænksomt.

Rellonen mente nu heller ikke, at en velnæret oberst, der hang ned fra en bjælke, ville se særlig tiltalende ud.

Obersten syntes, at deres møde var et prægtigt sammen-træf, matematisk set var det lige så sjældent som en lottogevinst. De debatterede, hvordan det i det hele taget var muligt, at to mænd finder frem til samme lade for at slå sig selv ihjel og oven i købet er der på samme tid. Hvis de havde været på selvmordsfærd i Pohjanmaa Amt, var der næppe noget, der kunne have reddet dem. I Pohjanmaa er der marker, så langt øjet rækker, hvor der er hundredvis, tusindvis af lader. Der er nok til, at hundrede mænd kan hænge eller skyde sig, uden at nogen af dem kommer til at forstyrre hinandens forehavende.

De overvejede også, hvad der egentlig får mennesket til at søge ud af sit eget hjem i det selvdestruktive øjeblik? Og hvorfor så alligevel lede efter et afskærmet sted som den gamle lade? Er mandens underbevidsthed sat sådan sammen, at han ikke vil kaste et dårligt skær over sit hjem – døden er jo så godt som aldrig nogen særlig smuk eller hygiejnisk hændelse. Man må finde et afskærmet sted, så liget ikke, hvor stygt det end måtte være, ligger under åben himmel og bliver rusket af regnen og besudlet af fuglene.

Obersten gned sig tænkstomt over tindingerne.

Kemppainen så sin lidelsesfælle lige i øjnene og sagde, at han ville udsætte sit selvmord, i hvert fald til i morgen. Hvem ved, måske ville han først ende sit liv i næste uge eller i bedste fald først til efteråret. Hvad mente Onni, tog han stadig sit forehavende lige så gravalvorligt som om morgenen?

Direktør Rellonen havde haft samme tanker. Eftersom projektet var blevet udsat ved et tilfældigt sammentræf, kunne man også godt selv finde på at udsætte det yderligere. Den værste nedtrykthed var overstået, der var jo stadig tid til at tænke over tingene.

– I løbet af dagen har jeg tænkt, at du og jeg måske kunne finde ud af noget sammen, sagde Onni Rellonen forsigtigt.

Oberst Kemppainen blev rørt og sagde, at han først nu havde en god ven, en retskaffen, betroet fælle. På den måde var han ikke længere alene, sådan som han havde været det i går.

– Ikke at jeg vil gå så langt som til at hævde, at dette er lig med fornyet livslyst ... ikke noget der ligner. Men lad os bare se på det. Vi er jo trods alt i live.

Direktør Onni Rellonen blev glad, næsten opstemt. Han begyndte at tale hurtigt, manisk, og foreslog, om ikke de kunne begynde et nyt liv, lade alt det gamle bag sig og begynde på noget nyt, noget som var værd at leve for?

Obersten mente bestemt, at det var værd at tænke over. Fra nu af og fremover var livet jo nærmest gratis, givet som gave,

i bonus. Så det var bare at bruge det, som man lystede. Det gav stof til eftertanke.

Kammeraterne filosoferede over, at mennesket vel altid levede den første dag i resten af sit liv, selv om det ikke tænkte over det midt i al sin travlhed. Kun de mennesker, der har stået foran dødens port, forstår, hvad det i praksis betyder at begynde på et nyt liv.

– Dette har strålende udsigter, sagde obersten.

3

Oberst Kemppainen blev i direktør Rellonens sommerhus og ferierede. Mændene havde meget at tale om. De gennemgik begivenheder i deres liv, talte tingene igennem. Det var terapi og formede et venskab, hvis lige ingen af mændene før havde oplevet. Indimellem gik de i sauna og tog ud at fiske. Obersten roede, direktøren holdt linen. De fangede tre gedder, som de stegte.

Efter maden skød de til måls med Rellonens revolver. Det var obersten eminent til. De drak nogle øl. Rellonen fandt på at hente et gammelt vækkeur indenfor. Han satte det på sit hoved og bad Kemppainen om at skyde uret i stumper og stykker. Obersten tøvede, kuglen kunne jo ramme mellem øjnene på Rellonen.

– Det gør ikke noget, skyd du bare.

Det defekte ur gik i stykker, Rellonen døde ikke. Legen morede mændene på en sær, morbide vis.

Ved pejsen fik Rellonen sagt, at det måske var en god idé at samle flere skæbnefæller. Så vidt han vidste, blev der begået 1.500 selvmord i Finland om året, og ti gange så mange planlagde at ende deres dage. Overvejende mænd. Rellonen fortalte, at det sagde den statistik, han havde fundet i et blad. Der blev begået omkring hundrede mord og drab.

– To bataljoner mænd slår sig selv ihjel hvert år, og en brigade oveni planlægger det, udregnede obersten. – Er der virkelig så mange af os? Lidt af en armé.

Rellonen udbyggede sin idé:

– Det faldt mig bare ind, at hvis man kunne samle en sådan flok på en gang, altså dem der overvejer selvmord. Så kunne man tale om fælles problemer og udveksle erfaringer. Jeg tror, at mange ville udsætte deres selvmord, hvis de frit kunne fortælle andre interesserede om deres sorger. Ligesom vi to har gjort de sidste par dage. Vi har snakket fra morgen til aften og har fået det meget bedre.

Obersten nærrede mistanke om, at samtalerne ikke ville blive særligt opløftende. Når en gruppe, der overvejer selvmord, mødes, bliver der næsten automatisk talt om temmelig forskrækkelige ting. Det ville ikke være noget særligt glædeligt eller befriende møde. Og hvad skulle det hjælpe? Folk ville måske bare blive endnu mere deprimerede end før.

Rellonen gav ikke op. Han mente bestemt, at det ville have terapeutisk betydning at samles. Mennesket får større livslyst, når det ved, at andre også har det dårligt, at det ikke er den eneste stakkel i verden.

– Sådan er det jo netop gået os. Hvis vi ikke havde mødt hinanden, ville vi være lig nu. Er det ikke sandt?

Obersten måtte jo indrømme, at for deres vedkommende havde den fælles skæbne hjulpet, i hvert fald for et stykke tid. Alligevel regnede han dog stadig med, at han ville hænge sig. Problemerne var jo ikke forsvundet nogen steder hen på de par dage. Det hele var bare blevet udskudt. Venskabet med Rellonen erstattede jo ikke konen, og de andre problemer var heller ikke forduftet.

– Du er dystre af natur, Hermanni.

Obersten indvilligede i, at soldater generelt set er noget dystre, og især de af dem, der overvejer selvmord. Han gættede på, at han allerede i næste uge ville dingle fra bjælken, når han nu tog herfra og gik sine egne veje.

Rellonen mente, at idéen var værd at overveje. De kunne lige så godt sammenkalde en gruppe selvdestruktive mennesker, måske endda en stor en. Man kunne i fællesskab søge at finde

løsninger på problemerne, og kunne man ikke det, ville ingen jo tabe noget på det af den grund. Rellonen fandt på, at man i gruppen i hvert fald kunne udvikle bedre selvmordsmetoder end de nuværende, polere lidt på stilarterne. I fællesskab ville det være nemmere at finde mere smidige måder at ende sine dage på – kunne døden ikke være smertefri, stilfuld, være et menneske værdigt, måske endda smuk på en ærefuld måde? Var mennesket nødt til at nøjes med de traditionelle metoder? Trods alt var det jo elementært at hænge sig for enden af et reb. At knække nakkehvirvlerne gør svælget en halv meter langt, ansigtet bliver blå, tungen stikker ud, sådan et lig nænner man jo ikke engang at vise de nærmeste pårørende.

Obersten strøg hen over sin hals. Stregen efter rebet var på et par dage blevet så mørk, at den vakte opmærksomhed. Den lignede en upassende udvækst.

– Måske har du ret, sagde obersten og slog kraven på sin uniformsjakke op.

Rellonen blev ivrig:

– Tænk, Hermanni! Som stor gruppe kunne vi hyre en fælles terapeut, vi kunne tilbringe vores sidste dage med at nyde livet. Det er altid sjovere at være sammen i en gruppe end alene. Vi kunne kopiere afskedsbreve til vores nærmeste, give vores testamenter til en jurist, som vi kunne betale i fællesskab, det ville spare penge ... måske kunne vi også få rabat på dødsannoncerne, hvis der var tilstrækkeligt mange af os. Vi ville få mulighed for at leve fedt, for der ville helt sikkert være nogle i gruppen, der var velhavende, nu til dags begår de rige meget oftere selvmord, end man skulle tro. Og det ville være nemt at få kvinder med, jeg ved, at der er mange kvinder i Finland, som overvejer selvmord, og størstedelen ser ikke værst ud, tværtimod, deprimerede kvinder er på deres egen sørgmodige måde ganske tiltrækkende ...

Oberst Kemppainen begyndte at blive varm på tanken. Han kunne se de rationaliseringsfordele, som en stor selvmords-

gruppe muliggjorde. Man kunne undgå, at selve drabsarbejdet blev alt for amatøragtigt. Når han så på det med officersøjne, kunne han godt se de fordele, en stor gruppe bragte med sig. Selv en god soldat kan ikke vinde et slag alene, men når man samler folk i en sammentømret gruppe, som har et fælles mål, giver det resultater. Militærhistorien var fuld af eksempler på masseaktioners effektivitet.

Rellonen var henrykt:

– Som oberst kan du organisere et kollektivt selvmord på professionel vis med det bedst mulige resultat. Du har jo lederevner i kraft af dit arbejde. Du kunne tage kommandoen over eksempelvis tusind finske selvmordspatienter. Først forsøger vi at tale noget fornuft ind i de stakkels djævløse, men hvis det ikke hjælper, kan du lede din gruppe i døden.

Direktør Rellonen gav sig til at fantasere om oberst Kempainen og hans armé på vej mod døden. Han brugte et eksempel fra Det Gamle Testamente og sammenlignede Kempainen med Moses, som førte sit folk til det forjættede land. Det ville være en hæmningsløs vandring! I stedet for det forjættede land ville destinationen være døden, et selviscenesat massemord, et lamslående slutpunkt for al eksistens! Rellonen fremtryllede et syn for Kempainens øjne, hvor obersten kommanderede sit folk over Det Røde Hav, som Moses engang havde gjort det med Israels folk. Selv sagde han, at han kunne nøjes med Arons rolle.

Obersten begyndte også at lægge planer:

– Det kollektive selvmord kunne forklædes som en større katastrofe ... et tog, der kørte af sporet, hundrede døde!

Rellonen syntes, at sådan en mægtig ulykke ville være et prægtigt eksempel på deres samarbejde, den ville vise, at finner ikke kun er i stand til at stå alene og rode med at få sig hængt i en eller anden råtten lade, men at de, når de griber til handling, også kan forårsage kaos på en større skala, en storslået og sørgelig ulykke. Døden var til syvende og sidst ikke nogen hverdagshændelse. Som den rystende afslutning på livet burde

den på sin egen grufulde måde være storslået.

Obersten genkaldte sig et stort kollektivt selvmord i Latinamerika for omkring ti år siden. Også Rellonen kendte til begivenheden. Den havde vakt medlidenhed og rædsel over hele jordkloden. En eller anden ekstatiske, amerikansk præst havde samlet nogle hundrede rivravruskende troende, som havde givet ham alt, hvad de ejede. Præsten tog sine tilhængere og deres penge med sig og grundlagde et trossamfund i Latinamerika. Da myndighederne fik nys om den forrykte bevægelse, besluttede lederen af sekten at begå selvmord, men ikke alene, han tog alle sine tilhængere med sig. I dét kollektive selvmord var flere hundrede ekstatiske sjæle gået til grunde. Følgevirkningen havde været kvalmende: De rådnende kroppe var svulmet op i den tropiske hede, spyfluerne havde surret rundt i området ... modbydeligt.

Den form for kollektive selvmord følte hverken direktør Rellonen eller oberst Kemppainen sig tiltrukket af. Bedriften havde været bemærkelsesværdig i sin kvantitet, men dødens kvalitet havde været dårlig, slutresultatet ligefrem frastødende.

De blev enige om, at man aldrig skulle opfordre nogen til at vælge døden, og besluttede man sig alligevel for at dø, skulle det ske med stil.

På dette tidspunkt i diskussionen ringede direktør Rellonen til Kirkens Telefonservice i Helsinki. En kvinde med en blid stemme opfordrede ham til at fortælle hende alle sine sorger i fuld fortrolighed. Rellonen spurgte, om telefonen havde glødet den aften.

– Jeg mener, har I modtaget opkald fra folk, der overvejer selvmord?

Kirkens tjenende ånd sagde, at hun ikke havde nogen ret til at videregive oplysninger om fortrolige samtaler. Hun syntes, at det var taktløst at spørge om den slags og truede med at afbryde samtalen.

Oberst Kemppainen overtog. Han præsenterede sig og for-

talte kort om, hvad der var hændt for to dage siden i en lade i Häme. Han skjulte ikke sin egen eller sin vens daværende hensigt om at slå sig selv ihjel. Så afslørede han den idé, de havde fået, om at starte en terapeutisk gruppe, som man ville invitere finner i samme livssituation til at deltage i. På den baggrund ville han gerne vide, hvor man kunne få fat i selvmordskandidaters adresser eller telefonnumre.

Terapeuten hos Kirkens Telefонтjeneste forholdt sig forbeholdende til sagen. Hun syntes ikke, at det var det rette tidspunkt at tale om selvmord i grupper. Hun havde mere end nok at tage sig til med enkeltstående tilfælde. Her til aften havde der allerede ringet seks personer i netop det ærinde. Hvis de herrer var interesserede i sagen, kunne de jo prøve at ringe til et psykiatrisk hospital, der ville man måske kunne dirigere dem videre. – Kirkens Telefонтjeneste udleverer ikke navnelister over folk, der ringer i selvmordsærinde, vores virke er fuldkommen fortroligt.

– Den dame var ikke til megen hjælp, brummede obersten og ringede så til Nikkilä Psykiatriske Hospital. Han forklarede sit ærinde, men der var personalet lige så forstokket. Den vagthavende læge ville godt medgive, at man på institutionen også behandlede patienter med selvdestruktive problemer, men man kunne ikke offentliggøre navnene på dem. Desuden var patienterne jo allerede i behandling, fik så meget medicin og terapi, som der var brug for, efter nogens mening endda for meget. Nikkilä Hospital havde ikke brug for lægmandshjælp med de psykiske problemer. Lægen var ikke rigtigt overbevist om, at en oberst, der tjente i Forsvaret, ville have evner til at forhindre selvmord. Snarere mente han, at hærens uddannelse og øvelser sigtede mod helt andre mål.

Obersten blev irriteret og meddelte den vagthavende læge, at vedkommende efter hans mening havde for meget tilfælles med sine patienter, og smækkede så røret på.

– Vi må indrykke en annonce i avisen, sagde direktør Rellonen.